

**О.О.Дядик
В.П.Сільченко
І.В.Іркін
К.М.Шатрова
С.О.Руденко
В.І.Заріцька**

Національна медична академія
післядипломної освіти імені
П.Л.Шупика
Київ

Ключові слова: деонтологія,
етики, лікар-патологоанатом.

*Надійшла: 21.08.2016
Прийнята: 12.09.2016*

DOI: <https://doi.org/10.26641/1997-9665.2016.3.358-360>
УДК: 378.147: 614.253+616-091

ВИКЛАДАННЯ ПИТАНЬ ЕТИКИ ТА ДЕОНТОЛОГІЇ ЛІКАРЯМ-ІНТЕРНАМ НА КАФЕДРАХ ПАТОЛОГІЧНОЇ АНА- ТОМІЇ

Реферат. В роботі наведені основні положення, що доводять необхідність та значущість викладання питань етики та деонтології лікарям-інтернам-патологоанатомам, які проходять навчання на кафедрі патологічної анатомії. Знання питань етики та деонтології допомагає лікарю-патологоанатому дотримуватися морально-етичних принципів у взаємовідносинах з лікарями-клініцистами та родичами померлих.

Morphologia. – 2016. – Т. 10, № 3. – С. 358-360.

© О.О.Дядик, В.П.Сільченко, І.В.Іркін, К.М.Шатрова, С.О.Руденко, В.І.Заріцька, 2016

Dyadyk O., Sil'chenko V., Irkin I., Shatrova C., Rudenko S., Zaritskaya V. Ethics and deontology teaching to doctors-interns at the department of pathological anatomy.

ABSTRACT. The doctors – interns – pathologists while studying at the Department of Pathological Anatomy acquire necessary skills for independent work, as well as exploring issues of ethics and deontology, which are necessary in practice.

The young physician-pathologist should follow the ethical principles in relations with physicians and relatives of the dead. If possible, should take into account their national and religious peculiarities. Knowledge of the deontological and ethical questions helps doctor-pathologist to observe the moral-ethical principles at the connection with clinicians and dead patient's relatives.

Key words: deontological, ethical, pathologist doctor.

Citation:

Dyadyk O, Sil'chenko V, Irkin I, Shatrova C, Rudenko S, Zaritskaya V. [Ethics and deontology teaching to doctors-interns at the department of pathological anatomy]. *Morphologia*. 2016;10(3):358-60. Ukrainian.

Лікари-інтерни-патологоанатоми при навчанні на кафедрі патологічної анатомії набувають необхідні для самостійної роботи навички та уміння, а також вивчають питання етики та деонтології, знання яких необхідні в практичній діяльності. Молодий лікар-патологоанатом повинен дотримуватися морально-етичних принципів при взаємовідносинах з лікарями-клініцистами та родичами померлих.

Однією з основних задач патологоанатомічної служби являється контроль за лікувально-діагностичною роботою та підвищенням кваліфікації лікарів шляхом спільного обговорення даних розтинів, з послідуєчим співставленням клінічних та виявлених морфологічних змін. [1]. Кваліфікаційні вимоги та обов'язки потребують від лікаря-патологоанатома забезпечити максимально чітке визначення суті захворювання, характеру патологічного процесу на підставі дотримання стандартів, використання сучасних методичних методів морфологічного дослідження та поглибленого аналізу. [2]. Нажаль, бувають випадки, коли клініцисти мають недостатнє уяв-

лення про морфологічний субстрат того чи іншого захворювання, його клінічних проявів. Тільки колегіальне обговорення з патологоанатомом цих питань дозволить в подальшому лікуючому лікарю уникнути діагностичних помилок. Секційний зал це місце, де "мертві вчать живих", тому присутність на розтині лікаря-клініциста являється обов'язковим. Академік І.В.Давидовський доводив, що лікар-патологоанатом, історично та по значимості, відіграє основну роль в клініко-анатомічному аналізі захворювання у конкретного хворого або померлої людини. Фактичний матеріал дозволяє йому достовірно аргументувати свої висновки, але це ні в якому разі не дає йому право виконувати роль судді [3]. Після розтину патологоанатом проводить співставлення клінічного та патологоанатомічного діагнозів. У випадках розбіжності вищезазначених діагнозів – з'ясовуються його причини, проводиться співставлення за нозологією (основне захворювання та його ускладнення), етіології та механізмів патогенезу, характеру та локалізації процесу, своєчасності правильної

діагностики, адекватності лікування, що визначає наслідок захворювання. У лікаря-патологоанатома повинен бути об'єктивний кваліфікований підхід, котрий не повинен носити образливих, принижуючих гідність лікаря-клініциста заходів. При аналізі лікарських помилок, дуже важливо, щоб патологоанатом та клініцист бачили один в одному союзників та однодумців при встановленні причин розбіжності діагнозів. Це дозволить уникнути помилок в майбутньому, підвищить кваліфікацію як лікаря-клініциста так і лікаря-патологоанатома, та буде корисним для хворих. Необхідно розуміти, що висока точність морфологічного діагнозу пов'язана з великою інформативністю методів обстеження у патологоанатома в порівнянні з клініцистами. Але не зважаючи на вищесказане, лікуючий лікар повинен вміти правильно трактувати прояви захворювання з урахуванням його морфологічної сутності. Патологічна анатомія – школа для лікуючого лікаря. За висловлюванням І.В.Давидовського, “принизливе значення патологічної анатомії відкриває дорогу невігласам та безвідповідальності в медицині”. Але не повинно бути й іншої крайності – вважати заключення лікаря-патологоанатома вищою останньої інстанції, що “піднімало” б патологоанатома над лікарем-клініцистом. Про таку загрозу пророкував І.В.Давидовський, який основну роль у встановленні істини відвів клініко-патологоанатомічним конференціям [4].

Головна задача клініко-патологоанатомічної конференції – покращення лікувально-діагностичної роботи та підвищення кваліфікації лікарів всіх спеціальностей. На конференції встановлюється не тільки правильність, але й своєчасність постановки діагнозу, ведення історії хвороби, цілеспрямованість проведеного лікування, виявляються помилки, висвітлюються літературні дані. Обговорення цих питань повинно проходити в неформальній обстановці з компетентною критикою та самокритикою. Клініцистам не слід боятися відкрити правду та визнати свої помилки, не завіряти присутність в їх законності, навіть при наявності достовірних доказів лікаря-патологоанатома. Задача лікаря-патологоанатома полягає не в звинуваченні ліка-

ря-клініциста, звинувачених та звинувачувачів не повинно бути, особливо, при проведенні спільного всебічного обговорення окремого випадку, тільки це дасть правильну оцінку. [1,5]. На конференції лікар-патологоанатом також може змінити поставлений діагноз, прийнявши до уваги важливі достовірні висновки клініцистів, що ні в якій мірі не принижує його компетентність професійну гідність, а лише вказує на лабільність клініко-морфологічного мислення. Це абсолютно нормальна робоча ситуація коли перехресна думка спеціалістів і “в спорі рождається істина”.

Інша морально-етична ситуація панує при клініко-патологоанатомічних аналізах в американських клініках, де діагноз лікаря-патологоанатома являється остаточним та обговоренню не підлягає. Саме це досить яскраво описано в прекрасному художньому творі Артура Хейли “Заключний діагноз”, який рекомендуємо прочитати [6].

Важливим моментом в роботі лікаря-патологоанатома та співробітників патологоанатомічного відділення являється поведінка з померлими, дотримання всіх правил транспортування, розтину та збереження трупа, розмови з родичами померлих. По можливості, необхідно враховувати їх національні та релігійні особливості. Лікар та всі співробітники відділення повинні чітко знати, що до померлої людини необхідно відноситись з такою ж повагою та турботою, як і до здорової людини. Зустріч лікаря-патологоанатома з родичами померлого відбувається при видачі “Лікарського свідоцтва про смерть”. Патологоанатому необхідно проявити максимальну повагу та терпіння при спілкуванні з близькими, відповідати на всі поставлені запитання зрозумілими для них термінами. Розмову повинні завершити родичі померлого. Лікар-патологоанатом та співробітники патологоанатомічного відділення, в своїй професійній діяльності, завжди зобов'язані пам'ятати про трагедію, яка відбулася в сім'ї померлого, проявити такт та співчуття до чужого горя.

Таким чином, питання етики та деонтології повинні бездоганно дотримуватись в роботі лікаря-патологоанатома та співробітників патологоанатомічного відділення.

Літературні джерела References

1. Davidovskiy IV. [Selected lectures on pathological anatomy]. Moscow: MORGMI; 1975. 69 p. Russian.
2. Kondakov VD, Markovskiy VD, Pitenko NN, authors; Yakovtsova AF, editor:[Clinical pathological anatomy]. Kharkiv; 2009. p. 223-6. Russian.
3. Mishnev JD, [The main ethical and deontological problems pathological anatomy]. Med-

itsinskoie pravo i etika. 2002;(4):108-28. Russian.

4. [Order of the Ministry of Health of Ukraine № 81, 1992 May 12. On development and improvement of pathological anatomy service in Ukraine]. 42 p. Ukrainian.

5. Palcev MA, Kovalenko VL, Anichkov NM. [Guide on the biopsy and autopsy course]. Moscow; 2002. p. 172-5. Russian.

6. Hailey A, author. [The final diagnosis]. Moscow: Vse dlya vas; 1993. 27 p. Russian.

Дядык Е.А., Сильченко В.П., Иркин И.В., Шатрова К.М., Руденко С.А., Зарицкая В.И. Преподавание вопросов этики и деонтологии врачам-интернам на кафедрах патологической анатомии.

Реферат. В работе представлены основные положения о необходимости и значимости преподавания вопросов этики и деонтологии врачам-интернам-патологоанатомам, которые обучаются на кафедре патологической анатомии. Знание вопросов этики и деонтологии помогает врачу-патологоанатому соблюдать нравственно-этические принципы во взаимоотношениях с врачами-клиницистами та родственниками умерших.

Ключевые слова: деонтология, этика, врач-патологоанатом.